

İLKÖĞRETİM 4-5. SINIFLARDA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YAŞANILAN SORUNLAR

Ayşegül CİVELEK¹

“Türk dili Türk milletinin düşüncesidir, her şeyidir. Düşüncesi olmayan ulus, ne kendisini tanımlayabilir ne de yeni kuşaklara tanıtabilir. Kendisini yeni kuşaklara tanıtamayan bir ulus ise, yok olmaya mahkûmdur.”

M. KEMAL ATATÜRK(1929)

Özet

İlköğretim, çocuğun eğitiminin en önemli noktasıdır. Çocuk ilk defa planlı ve programlı olarak ilköğretimde eğitilir. Çocuk okuma yazmayı, dili etkili ve kurallı kullanmayı ilk kez ilköğretim okulunda öğrenir. Öğrenme her şeyden önce belli bir program dâhilinde çocukta kalıcı izli davranışlar oluşturma faaliyetidir. Bu etkinlikler okuldaki planlı eğitimle gerçekleştirilir. Çocuğun dil gelişimi ve dili kullanma becerisi ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıfta ileri seviyede gelişmeye başlar. Bundan dolayı bu yaşlarda alacağı dil eğitimi çok önemlidir.

Bu çalışmada ilköğretim dört ve beşinci sınıflarda Türkçe öğretiminde yaşanan sorunlar üzerinde durulmaktadır. Yaşanılan sorunlar ve bu sorunların çözümü için yapılacaklara geçmeden önce kritik bir yaşta olan bu çocukların gelişimsel özellikleri kısaca dile getirilmektedir. Programdan, öğretmen ve yöneticilerden, ders kitaplarından ve çocukları etkisi altında bırakan internet ortamından kaynaklanan sorunlar ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, Türkçenin sorunları, ilköğretim dördüncü sınıf, ilköğretim beşinci sınıf

Giriş

Bireylerin çevreleriyle sağlıklı iletişim kurabilmeleri, eğitim ve öğrenimleri sırasında her türlü öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri, ana dili doğru ve düzgün kullanmaya bağlıdır. Dolayısıyla bireyin bilgi ve yaşantı birikimini zenginleştirebilmesi, her şeyden önce anlama ve anlatma becerilerini çok iyi geliştirmiş olmasını gerektirmektedir. Bu becerilerin, asıl

*Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
kartal-aysegul@hotmail.com

amacı ana dili öğretimi olan Türkçe dersinde kazandırılacağı unutulmamalıdır. Çünkü Türkçe öğrenimi, anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma ve dilbilgisi öğrenme alanlarından oluşur (Şimşek, (18-20 Mayıs 2008) s.205-208).

Dil eğitimde asıl hedef; dört temel beceri olan dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin hedef kitleye kazandırılması ve geliştirilmesidir. Bu beceriler doğuştan gelen yetenekler değildir; doğrudan doğruya eğitimle elde edilir ve geliştirilir. Bu becerilerin gelişebilmesi için uygun öğrenme koşullarının oluşturulması şarttır. Fakat ilköğretim okullarında bu koşulların oluşturulmadığı saptanmıştır. Başlıca nedenlerine bakacak olursak;

- Sınıfların kalabalık olması,
- Araç-gereçlerin yetersiz olması,
- Sınıfın fiziki durumunun uygun olmaması,
- Öğretmenin yöntem ve teknikleri yeterince bilmemesi, olarak sıralayabiliriz.

Sorunlara ayrıntılı bir şekilde geçmeden önce incelediğimiz yaş grubunun gelişimsel özelliklerine değinmekte fayda olduğunu düşünüyoruz.

10-11 yaş grubunun (ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf) gelişimsel özellikleri:

- Bu yaşlara aynı zamanda çocukluğun son yılları denir. Bu dönemdeki çocuklar bir önceki ve bir sonraki dönemlere göre daha istikrarlı ve dengeli bir durumdadırlar.
- Genel olarak önemli bir eğitim ve yönetim güclüğü ortaya çıkarırlar.
- Çocuklar bu dönemde objeleri ve olayları anlamak için mantıklarını kullanmaya, olay ve olgulara farklı açıdan bakmaya başlarlar. Örneğin; başkalarının düşüncelerini anlamaya çalışırlar.
- Daha ileri seviyede düşünebilirler.
- Soyut olarak olayları zihinlerinde şekillendirebilirler. Bu yaşlarda çocuğun dili hızla gelişmektedir.
- Sözlü becerileri gelişir.
- Eski sözcük bilgileri zenginleşip, sözcük dağarcığı 3000 kelimeye ulaşır. Bu kelimelerin çoğu sıfat ve edattır. Çünkü çocuk yalnızca olayların ve nesnelerin adlarını

öğrenmemekle yetinmemekte, özelliklerini, farklılıklarını ve benzerliklerini de öğrenmek istemektedir.

- Bu dönemde çocukların kelime hazinesi gelişmiş olup okuma ve okuyarak bilgi edinme gücü ilerlemiştir.

Arada bir yıl dahi olsa dördüncü sınıf çocuğuyla beşinci sınıf çocuğu arasında farklılıklara rastlamak mümkündür. Çocukların bir önceki aya göre bile olaylara karşı bakış açıları değişebilir. Dili kullanma ve öğrenme istekleri de buna paralel olarak değişecektir.

Dördüncü sınıf öğrencisi;

- Bir yanda büyümek, bir yanda çocuk kalmak istemektedir.
- Genelde grup çalışması yapmayı tercih eder.
- Net bir zaman kavramı geliştirmeye, sebep-sonuç ilişkisi kurmaya, problem saptamaya, problemlere alternatif çözüm bulmaya ve bunun sonuçları hakkında karar vermeye başlar.

Beşinci sınıf öğrencisi;

- Büyüme ve gelişmenin üçüncü aşamasında olduğundan soyut düşünebilmektedir.
- Bu yaşta veri toplayıp düzenleme yetenekleri geliştiğinden Türkiye'nin fiziksel ve kültürel özelliklerini araştırabilir (Kocaoluk ve Kocaoluk, 1998, s.26-47).

Yaşanılan sorunları tek bir sebebe bağlamak doğru olmayacaktır. Sorunları programdan, ortamdan, öğretmen ve yöneticilerden ve internet ortamından kaynaklanan sorunlar olarak ayırıp incelemek daha yerinde olacaktır.

1.Programdan Kaynaklanan Sorunlar

Programlar, ilköğretim okullarındaki eğitim-öğretim etkinlikleri açısından son derece önem ve özellik taşır. Çünkü birey ve çocuk yaşamındaki değişimin, gelişimin ve öğrenmenin hızlı yaşandığı dönem ve yer ilköğretim yıllarıdır. Çağımızın çocuğu, hızlı bir bilgi akışı ve gelişimi içerisindedir. Artık öğrenme öğretmen süreci mühendisleşmektedir. Eğitim ve öğretim programları; teknoloji destekli, çok boyutlu, çok yönlü ve çoklu öğelerden oluşmalıdır (DUMAN, 2001).

Programlar okulu, öğrenciyi, öğretmeni, yöneticileri ve ders kitaplarını da içerisinde barındıran çok geniş bir ağıdır. Bütün bunlardan kaynaklanan sorunlar programın verimini düşüreceği gibi, programdan kaynaklanan sorunlar da bütün bu öğelerin verimini düşürür. Türkçe programının temel amaçları olan okuma, dinleme(anlama); konuşma, yazma(anlatma) diye ifade edilen dört temel dil becerisi, öğretmen ve yöneticilerin çoğu tarafından teorik ve uygulanabilme düzeyleri bakımından yeterli bulunmamaktadır. Bu dört temel dil becerisi ile ilgili amaçların yeterli bulunmaması diğer alt amaçların da yeterli bulunmamasına neden olmaktadır. Sorunları maddeler halinde verecek olursak;

- Okuyup anlama etkinliğinde, sınıf ve okul kitaplarının yetersiz ve okullardaki öğrenci sayısının çok olması nedeniyle, okuma kitaplarının dışına çıkılarak, yeterince serbest okuma yaptırılmayışı,
- Kalabalık sınıflarda sözlü ve yazılı anlatım alanında her öğrenciye yeterince alıştırtma ve ödev yaptırılmayışı,
- Dil bilgisine verilen önemin bazı sınıflarda az, bazı sınıflarda gereğinden çok olması; bu derslerde verilen bilgilerin anlama, özellikle anlatım yeteneğinin gelişmesine yardımcı olacak, uygulamalı bir nitelik taşımaması.
- Öğretimde genellikle, bilgi kazandırmaya yönelik öğretmen merkezli bir yaklaşım esas olması.
- Öğrencilere okuma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılmasında öğretimden beklenen verimin alınamaması.
- Ders kitaplarında Türk dilinin zengin anlatım olanaklarını yansıtan metinlere yeterince yer verilmemesi.
- Türkçe ders kitaplarının, yazım türleri ve kullanılan kelime zenginliği açısından; öğrencilerin ilgi, yetenek, dikkat ve motivasyon düzeyleri bakımından tam bir tutarlık göstermemesi, olarak sayabiliriz (Göğüş, 1988:17; Sever, 1995; Duman, 2001).

Programın dil eğitimi açısından belki de en büyük eksiği öğrencilere okuma alışkanlık ve zevkini kazandıramamasıdır. Dört temel dil becerilerinden en önemlisi olan okuma, aynı zamanda çocuğun hem anlama hem anlatma becerilerini geliştiren bir araçtır. Öğretmen ve yöneticilerin çoğunluğu, öğrencilere anlatma beceri ve alışkanlığının kazandırılmamasını; okuma alışkanlık zevkinin, kitap edinme sevgisinin yeterli düzeyde verilmemesine bağlamaktadır. Çünkü okuma alışkanlık ve zevkinin, kitap edinme sevgisinin öğrencilere

kazandırılmasında, programın teorik yapısının ve uygulanabilme durumlarının orta ve az yeterli düzeyde gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Ayrıca başka bir neden olarak, okuma zevki ve alışkanlığının öğrencilere yeterli düzeylerde kazandırılmamasını öğretmen ve yöneticilerin çoğunluğu, görsel basının (televizyon, internet) öğrenciler üzerindeki etkilerine ve Türkçe derslerinde başarının test tekniğine göre değerlendirilmesine bağlamaktadır (Duman, 2001).

Programın en önemli amaçlarından biri de öğrencilerin eleştirel okuryazarlık ve yaratıcı düşünme gücünü geliştirmektir. Okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi dört temel dil beceri ve alışkanlıklarının yeterli uygulanamadığı bir öğrenme-öğretme süreci öğrencilerin yaratıcı düşünme gücünü ve eleştirel okuryazarlığını engelleyen önemli bir etkidir. Eleştirel okuryazarlık ve yaratıcı düşünme becerilerine dayalı yöntemin işe koşulmaması, Türkçe Programının öğrencilere;

- Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünlerinin tanıtımında ve sevdirmesinde,
- Onların kişilik ve karakterlerinin, estetik duygu ve düşüncelerinin geliştirilmesinde,
- Kültür ve düşünce eserlerinin farkına vardırılmasında,
- Sorumluluk sahibi öğrenci tipinin oluşturulmasındaki hedeflerin istenilen düzeyde olamayacağını ve uygulanamayacağını gösterir.

Programdan kaynaklanan problemlerin sağaltılması ana dili öğretiminin daha etkili ve doğru yapılmasını sağlayacaktır.

2. Öğretmenlerden Kaynaklanan Sorunlar

Ana dil eğitimindeki nitelik diğer bütün derslerdeki eğitimin niteliğini etkilemektedir. Bu yüzden eğitimin ilköğretim kademesinde görevli olan öğretmenlere, özellikle sınıf öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir (Acar Evran, Kış 2010, 8(1), 89-115).

Dil kültürün en önemli parçası, taşıyıcısı ve toplumda bulunan semboller sisteminin en önemlisidir, dolayısıyla ana dili öğretimi konunun uzmanlarınca yapılmalıdır. Ama ne yazık ki ülkemizde ilköğretim birinci kademedede ana dili dersleri sınıf öğretmenlerince yapılmaktadır. Bu da dil öğretiminin etkili bir şekilde yapılamamasına en büyük etkidir. Sınıf öğretmenlerinin ana dili öğretiminde başarılı olamamasının nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Türkçe alan bilgilerinin yetersiz olması.
- Türkçe öğretim programında yer alan hedeflerin farkındalığına varmamaları.

- Programda yer alan konu ile hedeflerin birbiriyle karıştırılması
- Öğretmenlerin programda yer alan hedeflere ulaşma yerine, ders kitapları ve orada yer alan konular üzerine yoğunlaşmaları ve konuların ders saati içerisinde bitirilip bitirilmediği üzerinde durmaktadır.
- Öğretmen ve yöneticilerin çoğunun program geliştirme, hedef, içerik ve hedef davranışlar ile ilgili anlayış, yaklaşım ve uygulama konularında yeterli düzeyde bilgilerin ve deneyimlerinin olmamasıdır.
- Öğretmenlerin hedefleri davranışa nasıl dönüştüreceğini, dil öğretim ve öğreniminin hangi öğrenme-öğretme kuram, strateji, yöntem ve tekniklere göre yapılacağını tam olarak bilmemeleri.

3. Ders Kitaplarından Kaynaklanan Sorunlar

Eğitim-öğretimde en önemli ve en kolay ulaşılabilen kaynaklardan biri ders kitaplarıdır. Bu yönüyle eğitim-öğretimde amaçların, kazanımların gerçekleşmesinde en büyük görev ders kitaplarına düşmektedir. Türkçe ders kitapları, Türkçe dersinin amaçları ile öğrenme alanları ve sınıflara göre kazanımların gerçekleşmesinde büyük bir görev üstlenmektedir. Ders kitabının büyük çoğunluğunu ise metinler veya okuma parçaları oluşturmaktadır. Bu anlamda çocuğun zihin, dil ve sosyal gelişimine uygun hazırlanmış metinler veya metin türleri oldukça önemlidir.

Ders kitapları, öğrencinin kelime hazinesini besleyen önemli kaynaklardan biridir. Bu kitaplar aracılığıyla öğrenciye kazandırılması hedeflenen kelimeler, eğitim seviyesine göre önceden belirlenmesi ve kademeli olarak metinlere yerleştirilmesi gerekir. Oysa bu kitaplarda bulunması gereken kelime/kavram sayısının alt ve üst sınırları ne ders kitapları yönetmeliğinde ne müfredat programlarında ne de program kılavuzlarında belirtilmemiştir.(Demir, 2006:220)

Ders kitapları öğrencilerin kelime hazinesini geliştirici nitelikte değildir; dolayısıyla yeni yetişen neslin kelime hazinesi azdır. Okul sözlükleri ile ders kitapları arasında doğrudan bir ilişki vardır. Çocukların zihin, dil ve sosyal gelişimine uygun kelime listeleri, kavramlar belirlendikten sonra ders kitapları hazırlanır. Oysa bizde önce ders kitapları yazılıp sonra çocuklara öğretilen kelime ve kavramlar ortaya çıkarılıyor daha sonra okul sözlükleri hazırlanmaktadır (Keklik, 18-20 Mayıs 2008).

2005(1-5. Sınıf) Türkçe dersi programında metin türleri;

- Şiir
- Öyküleyici metin
- Bilgilendirici metin olarak ayrılmıştır (MEB, 2006).

Tablo 1: 4-5. sınıf Türkçe dersi ders kitaplarındaki tasnif edilmiş metin türlerinin dağılımı:

Sınıflar	4. sınıf	5. sınıf
Metin sayısı	40	40
Şiir	8	10
Öyküleyici Metin	13	14
Bilgilendirici Metin	19	16

(MEB, 2006)

Tablo 2: 4-5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türlerinin dağılımı:

Sınıflar	4. sınıf	5. sınıf
Metin sayısı	40	40
Şiir	8	10
Masal	-	2
Fabl	-	-
Hikâye/öykü	7	7
Roman	-	-
Tiyatro	-	-
Destan	-	-
Anı/hatıra	6	3
Gezi yazısı	-	1
Deneme	5	1
Söyleşi/sohbet	6	2

Makale	3	9
Fıkra/köşe yazısı	-	-
Biyografi	4	4
Röportaj	1	1
Mektup	-	-
Eleştiri	-	-
Konferans	-	-

(MEB, 2006)

Metin türlerinin dağılımı incelendiğinde;

- Çocuğun hayal ve duygu gücünü masalın bütün sınıflarda bir veya iki defa kullanılarak çok az olduğu
- Dördüncü sınıfta metin türleri birkaç metin türün üzerinde yığılmakta ve onların seviyesine uygun olan masal, fabl ve gezi yazısının hiç geçmediği,
- Beşinci sınıf metinlerde iki türde –dokuz tane makale veya bilgilendirici metin ile yedi tane hikâye- yığılma vardır. Diğer türler beşinci sınıf ders kitabında ya hiç geçmemekte veya az sayıda geçtiği görülmektedir.
- Türkçe dersi ders kitaplarında çocukların kelime hazinesinin aşamalı bir şekilde geliştirecek tarzda ve kazandırılacak yeni kelimelerin yaş seviyelerine uygun, belli bir plan dâhilinde hazırlanmadığı görülmektedir. Örneğin; dördüncü sınıfta agorafobi, solfej, ilmik; beşinci sınıfta kolaj, jeodezi, piktogram, pentatlon gibi sözcükler yer almaktadır.
- Bazı metinlerin ana fikrinin, mesajının açık ve net olmadığı görülmektedir. Örneğin beşinci sınıfta “Bekledim Gece Oldu” metni
- Bazı metinlerin gereğinden fazla ayrıntıya girdiği ve uzatıldığı görülmektedir. Örneğin dördüncü sınıf “Fobilerimizle Nasıl Baş Edebiliriz?” metni
- Bazı metinlerin çocukların seviyesinin ya çok üstünde ya da çok altında kaldığı görülmektedir. Örneğin beşinci sınıfta “Yazı” metni
- Bazı metinlerin aynı veya benzer şekilde iki sınıf ders kitabında da kullanıldığı görülmektedir. Örneğin dördüncü sınıf “Beden Dilimiz” ile beşinci sınıf “Beden

Dilimiz” metni, dördüncü sınıf “Çanakkale Geçilmez” metni ile beşinci sınıf “Koca Seyit” metni (Keklik18-20 Mayıs 2008).

4. İnternet Ortamından Kaynaklanan Sorunlar

Dünyadaki teknolojik gelişmeler her alanda olduğu gibi iletişim teknolojisini de etkilemiştir. Bu yaş grubu çocukları aktif olarak internet iletişim sitelerini(facebook, msn...) kullanmaktadırlar.

İnternet aracılığıyla ilgili yanlış kullanımlar:

- İngilizcede kullanılmayan Türkçe karakterli harflerin yerine İngilizce karşılıklarının kullanılması: söyle(şöyle), gorusuruz(görüşürüz)
- Türkçe harfin okunuşuna benzeyen İngilizce harflerin kullanılması: “v” yerine “w”; “k” yerine “q” kullanımı
- Kelime sonlarındaki akıcı ünsüzlerin kullanılmaması: bişi(bir şey)...
- Kelimelerdeki ünlü harflerin yazılmaması: tmm(tamam), nbr(ne haber)...
- Kelimelerdeki ünsüz harflerin yazılmaması: ii(iyi),öle(öyle)...
- Kelimelerin bünyesindeki yapılan değişiklikler: bis(biz), güsel(güzel)...
- Türkçede kullanımı yaygınlaşmamış İngilizce kelimelerin kullanılması:

A: Artık deli oluom ok.

B:Okyy cnm salla ya

A:Ya yardım plss...

B: Ok cnm bye by.

- Birleşik yazılması gereken eklerin kelime kökünden ayrı yazılması: tahmin lerinizi bekliyorum...
- Günlük konuşma diline ait ifadelerin kullanılması: “Güsel olur walla yaa”...
- Vurguyu belirtmek üzere bazı harflerin tekrarlanarak yazılması: hayırrrrrrrrr, neeeeeeeee...
- Kelimelerin yazımında büyük ve küçük harflerin bir arada kullanılması: “bEn meHmEt”
- Birleşik ve ayrı yazılan kelimelerin yanlış kullanımı: bikere(bir kere), bişi(bir şey)...
- Özel harflerin büyük harfle yazılmaması: “öle dio cansu”, “sana 2 saattir yunustan bahsediorum.”...

- -mi soru ekinin ayrı yazılmaması: dimi(değil mi?) (Yaman, Erdoğan, 2007).

Sonuç

Dil her şeyden önce en önemli iletişim aracıdır. İnsanlar arası ilişkilerin iyi olabilmesi dilin doğru ve düzgün kullanımına bağlıdır. Türkçe öğrenimi, anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi öğrenme alanlarından oluşur. Bu öğrenme alanları birbirleriyle etkileşim halinde olduğundan bir bütünlük içinde ele alınmalı ve aynı derecede önemsenmelidir.

Dil öğretimi ana karnında başlayıp, ilköğretim birinci kademedede sistemli bir hal alır. Çocuğun dili etkili ve kurallı bir şekilde öğrenmeye başlaması ilköğretim dördüncü sınıfa tekabül eder. Bu yaşlar çocuğun fiziksel, psikomotor, psikolojik ve dil gelişimi açısından çok kritiktir. Dolayısıyla dil eğitimi alanında yetkin kişiler tarafından, uygun öğrenme ortamında yapılmalıdır.

İlköğretim Türkçe programı, öğrencilerin dört temel dil becerilerini doğru ve etkili bir şekilde kullanabilir duruma gelmelerinde yeterince etkili değildir. Ders kitaplarındaki metinler öğrencilerin gelişimsel özelliklerine göre değil, gelişigüzel bir şekilde seçilmiştir. Özellikle çocuklukla yetişkinlik arasında bir geçiş yaşayan ilköğretim dört ve beşinci sınıf kitapları çocukların hayal dünyalarını geliştirici, onları eleştirel düşünmeye teşvik edici niteliklere sahip değildir. Okulların verimli öğrenme ortamına sahip olamaması, yeterince araç ve gereç bulundurmaması, Türkçe derslerine giren sınıf öğretmenlerinin alan bilgisinin yetersiz olması ve öğretme yöntem ve tekniklerini yeterince bilememesi yaşanan sorunların başlıca nedenleridir.

KAYNAKÇA

- Acar Evran, Filiz, Sınıf Öğretmenliği Bölümünden Mezun Olan Öğretmenlerin Türkçe Dersine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi, Türk Eğitim Bilimleri dergisi Kış 2010, 8(1), 89-115
- Duman, B(2001), İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Ders Kitapları Üzerine Bir Araştırma-İnceleme, Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi Sayı (2001-1), Sakarya
- Göğüş, B.(1988), Uluslararası Anadili Eğitimi Örgütü Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı (1-3 Ekim 1986) Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları

- Karalar, Erkan, İlköğretimde Türkçe Eğitimi, TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KONGRESİ KİTABI, 18-20 Mayıs 2008, İstanbul
- Keklik, Saadettin, 1-8. Sınıf Türkçe Dersi Ders Kitaplarının Metin Türleri ve Özellikle Açısından İncelenmesi, TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KONGRESİ KİTABI, 18-20 Mayıs 2008, İstanbul
- MEB (2006), İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6-8. Sınıflar), Ankara, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi
- Sever, S. (1995), Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme, Ya-Pa Yayınları, İstanbul
- Yaman, Havva ve Erdoğan, Yavuz, İnternet Kullanımının Türkçeye Etkileri: Nitel Bir Araştırma